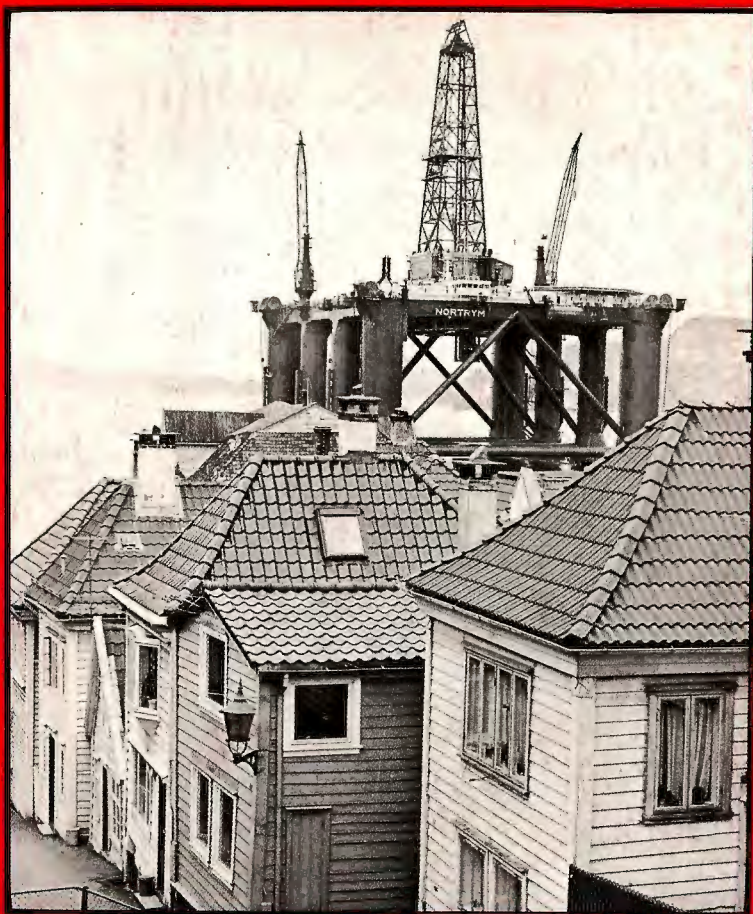

Carl Erik Schulz
OLJEMILLIARDER
MEN DÅRLIG RÅD

Rød Valgallianse

www.pdf-arkivet.no (2020)

TOM SIDE

Carl Erik Schulz

Oljemilliarder og dyrtid

Rød Valgallianse

TOM SIDE

Forord

Dette heftet tar opp noen emner om økonomisk politikk. Det er mange emner på liten plass, slik at det ikke har vært mulig å gå så dypt inn på alle saker. Heftet er ment som en hjelp i valgkampen for aktivister som vil argumentere for Rød Valgallianses politikk og trenger stoff til diskusjoner om økonomi. Bak i heftet er det gjengitt de delene av RV sitt program som tar opp økonomisk politikk.

Heftet tar utgangspunkt i regjeringas politikk slik den er lagt fram særlig i St.meld 1 (1980—81), Nasjonalbudsjettet, og St.meld 79 (1980—81), Regjeringens Langtidsprogram 1982—85. En del tall er hentet fra publikasjonen Økonomisk Utsyn 1980, fra Statistisk Sentralbyrå. Noen av avsnittene bygger på boka «Oljepengene — kan de brukes» fra Oktober Forlag. Det er ganske sikkert emner som dukker opp i debatten — og som dette heftet ikke gir svar på. Det vil da være bra om en sier fra til RVs kontor i Oslo slik at det er mulig å gjøre noe for å fylle slike hull.

Vi er glad for å få synspunkter på heftet, og håper du får nytte av å bruke det.

Rød Valgallianse

Telemarks vanskelige økonomi angår folk i fylket. Her demonstrerer 20 000 i Porsgrunn mot nedlegging av St. Josephs Hospital. (Foto: Klassekampen)

Økonomisk politikk angår deg!

Lokale kampsaker engasjerer. En krever at sjukehuset ikke skal nedlegges. En går mot skolepenger. En krever daghjemmet bygget.

Ofta er tiltak som skolepenger, sjukehusnedlegginger eller stans i daghjemsutbygging begrunna ut fra at stat eller kommune har dårlig råd. Har det offentlige dårlig råd? Hvorfor sparer staten i krisetider? Hvorfor «kan ikke» prisene holdes i sjakk mens lønna øker? Slike spørsmål overlates ofte til de alvors-tunge menn — til borgerlige politikere og kjente økonomer. En blir lett feid av banen av folk i debatten som virker som de veit alt om slike spørsmål.

Det behøver ikke være slik. Økonomisk politikk betyr mye for levekårene våre. Derfor er det viktig å blande seg opp i dette. Det er ingen grunn til å tro at motparten eier sannheten. Det er farlig at folk uten motforestillinger tror det som blir sagt. Hvis vi ikke argumenterer imot får borgerne aleine dominere debatten. Vanligvis argumenteres det ut fra klare klasseinteresser, borgerskaps interesser. Men det fins også mer raffinerte metoder. Arbeiderpartiet *sier* f.eks. at de forsvarer velferdstaten mot Høyres angrep. Men det betyr likevel at de *i praksis* går inn for senka kjøpekraft, stenging av sjukehus, innstram-

ming på alle offentlige budsjetter osv. Derfor er det viktig å trekke fram politikken slik den blir satt ut i livet — ikke bare slik en finner den i valgprogrammene.

Når økonomisk politikk angår oss så mye er det lurt å ofre en del tid på det. Det tjener vanlige folks interesser. Dette heftet skal prøve å gi noen argumenter til en slik debatt.

Staten er ikke «vår» statsmakt

«Vi må velge å bruke ressursene til å bedre konkurranseevnen» hører en ofte i økonomisk debatt. Eller: Vi bør velge å spare oljepengene i utlandet. En får inntrykk av at bare en styrte rett ble det bra — med RV i finansdepartementet ville folkets problemer være løst. Sånn er det ikke. Staten er en del av et kapitalistisk samfunn der profitt er målet for all produksjon, og der mulighetene for profitt avgjør *hva* som skal produseres.

Dessuten er staten i dag en av de største kapitalistene sjøl gjennom en rekke statsbedrifter. Det er borgerskapet som styrer staten og ikke omvendt. Borgerskapet kontrollerer de store private konsernene og de store statlige bedriftene. De bruker staten som sitt redskap for å holde på makta og sikre profitene. Det er dette en ser i praksis når arbeiderne fra Tandberg eller Arna får tomme løfter, mens f.eks. Reksten-rederiet får penger villig vekk.

Kapitalismen er ikke et system som kan sikre arbeidsfolk sine interesser. Det gjelder enten det er Willoch, Harlem Brundtland eller Furre som styrer. Selv om Rød Valgallianse fikk sitte på taburettene kunne vi ikke styre kapitalismen til å «tjene folket». Bare en sosialistisk revolusjon og et sosialistisk samfunn kan skape en situasjon der økonomien tjener folkets behov. Men vi mener at vi også i en kapitalistisk økonomi kan reise en mengde krav som tjener vanlige folk i Norge, bønder, fiskere, arbeidere, funksjonærer. Erfaringene viser at slike krav kan nå fram hvis de blir et politisk press. Ofte må en stille krav som overlapper hverandre — rett og slett fordi en ikke når fram på alle fronter på en gang. Det er lurt og rimelig å stille mange krav til den økonomiske politikken. Industriforbund og Bankforening er slett ikke måteholdne her — hvis noen skulle tro det.

Den økonomiske stoda i Norge

Før tariffoppgjør har en alltid inntrykk av at økonomien er på knærne. Før valg er det vanligvis rom for litt valgflesk. I år er det både mini-oppgjør og valg. Folk merker at kjøpekrafta går ned og at stat og kommuner sparer på alle måter. Regjeringa, de store partiene og de fleste økonomiske ekspertene maler situasjonen ytterst mørk. Årsaken til dette er bl.a. at det de siste åra har blitt politisk lettere å føre en arbeiderfientlig politikk overalt i Vest-Europa. Det har

vært spredd en høyreorientert demagogi. Lite motvekt mot dette har fått mange til å *akseptere* ideen om at reallønnsenkning og strammere offentlige utgifter er «nødvendig».

Hvordan er egentlig stoda? Vi vil trekke fram tre viktige saker:

- 1979 og 1980 har vært svært gode år — for borgerskapet.
- Oljeutvinninga i Nordsjøen har økt voldsomt de siste årene, og oljeprisene også.
- Den kapitalistiske økonomien i bl.a. Vest-Europa står oppe i en økonomisk stagnasjon, ei økonomisk krise.

Feite år for borgerskapet — magre for oss andre

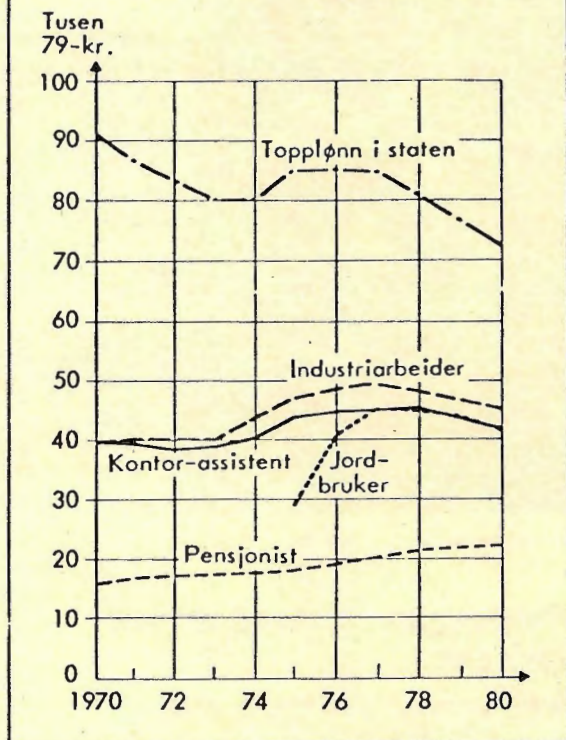
Til tross for jammertonene fra massemedia viser tallene at veksten har vært rask i hele 70-åra i Norge. Bruttonasjonalproduktet steg f.eks. med 4,7% pr. år i perioden 1975—80, like raskt i 1970—75, mens veksten i 1965—70 var på 3,8% pr. år — alle tall fra «Langtidsprogrammet».

Høsten 1978 innførte regjeringa lønns- og prisstopp fram til 1.1.1980. Dette innvarslet en periode da vanlige folk i Norge fikk lavere levestandard — mens borgerskapet fikk store inntektsøkninger. Økonomisk Utsyn 1980 — fra Statistisk Sentralbyrå — beskriver dette greit. Der slås det fast at prisene steg raskt etter prisstoppen, mens lønningene ble varig lavere enn de ellers ville blitt. Det fastlås også at disponibel inntekt for Norge økte i faste priser med 19,3% fra 1978 til 1980. De private inntektene økte tilsvarende 15,7% disse to åra. Mens husholdningene tross dette fikk lavere levestandard, fastslås det at «den reelle økningen i privat disponibel inntekt falt i begge disse årene i sin helhet på selskaper, herunder selskaper med utenlandske eierinteresser.»

Oljesektoren betyr mye for denne økningen i bedriftenes inntekter, men ikke alt. Driftsresultat (= eierinntekt) for alle næringer utenom olje økte «med nær 25% fra 1979 til 1980, noe i underkant av økningen for året før».

Når regjeringa og «det borgerlige regjeringalternativet» nå overgår hverandre i å svartmale de økonomiske utsiktene snakker de stadig om at veksten vil bli lavere i årene framover. Men de snakker fortsatt om *vekst*, ikke nedgang i produksjonen. Vi veit at det de siste årene har vært negativ vekst i levestandarden for de fleste arbeidere. Denne figuren er hentet fra regjeringas langtidsprogram:

Disponibel realinntekt for enslige

Som eksempel er lagt til grunn:

- topplønn i staten: ekspedisjonssjef
- industriarbeider: inntekt ca. 70 000 i 1979
- jordbruker: inntekt ca. 70 000 i 1979
- kontorassistent i staten: topplønn
- pensjonist: minstepensjon

Den viser at inntektene reelt sett har gått ned — bl.a. for industriarbeidere. Dette har skjedd hele tida siden 1977. Det er — som en ser — klart hvor pengene *ikke* har tatt veien. Men når produksjon og inntekter samlet for Norge øker som i rekordåra 1979 og 1980, er det klart at andre må ha fått mye mer når vanlige folk har fått mindre.

Olja og oljearbeiderne gjør staten rik. (Foto: Bernt Eide)

Oljen: Foreløpig en vitaminsprøyte til borgerskapet

Oljeinntektene fra Nordsjøen økte sterkt i 1979 og 1980. Produksjonen økte, og prisene steg raskt. I 1980 var det et netto overskudd fra utvinningen på ca. 34 milliarder kroner når alle utvinningskostnader (inklusive lønn) var dekket. Av dette tok staten inn 18 milliarder i skatt, selskapene beholdt 9 milliarder, og 7 beholdt de som skatt som forfaller til betaling først i 1981. Utbyttet i denne virksomheten er tre ganger høyere enn på land — selv etter skatt. De 9 milliardene tilsvarer nesten samlet inntektsskatt ellers til staten. Oljen har gjort både staten og selskapene rike.

Krise i 1981?

Den kapitalistiske økonomien svinger opp og ned — det er økonomiske kriser. Slik har det alltid vært. Men de siste 10 årene har veksten vært lavere og krisene større i Vest-Europa. Fra 1980 har det vært nedgangstider i verdensøkonomien. Også i Norge virker dette inn på utenrikshandelen. En del faktorer peker på at det vil bli svakere vekst også i norsk økonomi, det en kaller lavkonjunk-

tur. Det er foreløpig uvisst hvor kraftig og hvor langvarig tilbakeslaget er. Det er sikkert at det også vil ramme norsk økonomi, og likeens at oljeinntektene gjør at Norge har en sektor som ikke rammes av tilbakeslaget.

Borgerskapet maner til «moderasjon»

Regjeringas syn på økonomisk politikk finner en bl.a. i Nasjonalbudsjettet (St.meld 1) og i Langtidsprogrammet. Høyre og «mellompartiene» utmerker seg ofte med å se ennå mørkere på utsiktene enn DNA-regjeringa. I år slår de alle på stortromma. «Det er en viktig politisk oppgave å bidra til at alle får en realistisk oppfatning av situasjonen og utsiktene», og «Overdrevne forventninger kan gjøre det vanskelig å få forståelse for nødvendigheten av å begrense etterspørselen,» sier DNA-regjeringa i langtidsprogrammet. Det betyr at det skal lages kampanjer for å få folk til å godta lavere kjøpekraft i årene framover.

Men moderasjonen gjelder ikke bare lønningene. Staten legger opp til å spare på de offentlige utgiftene på alle kanter. Det kjennes jo alt nå overalt i landet. Kommunene er i økonomisk krise, sjukehus trues av mangel på statlig støtte, det föreslås at det skal innføres skolepenger og betaling for maten på sjukehusene osv.

Statens syn er at *både* privat forbruk og offentlige utgifter skal bremses så langt råd er. En del av overføringene — f.eks. trygdeordninger — skal også vurderes på ny. Lånemulighetene skal begrenses (for å skaffe rom til lån til næringslivets investeringer). Kort sagt: Det er en politisk linje for en norsk mini-utgave av Thatchers England eller Reagans USA — bare nå godkjent av DNA-regjeringa.

Statens påløpne inntekter og utgifter 1970—1980
Løpende priser i milliarder kroner.

	1970	1975	1976	1977	1978	1979	1980
Inntekter	27,2	58,9	68,9	77,2	87,1	98,5	126,2
(herav olje)	(—)	(1,4)	(3,2)	(3,3)	(6,1)	(9,9)	(25,3)
Utgifter	25,2	53,2	65,0	76,9	88,4	97,4	112,8
Overskudd	2,0	5,7	3,9	0,4	± 1,3	1,1	13,4

Data fra nasjonalregnskapet (Statistisk Sentralbyrå)

Har staten dårlig råd?

Først det rent regnskapsmessige. En hører stadig at staten gjør opp budsjettet sitt med underskudd. Men da er staten fra oljeutvinningen ikke tatt med. Regnes den med går staten med solid overskudd. I 1980 ble det f.eks. 13,4 milliarder i overskudd. I 1981 regner nasjonalbudsjettet med over 10 milliarder. Noe av dette lånes ut til kommuner for å dekke underskudd der, men ser en på offentlige sektor under ett er det fortsatt et overskudd i 1980 på ca. 9,6 milliarder kroner. Det er altså ikke av hensyn til «tomme kasser» at regjeringa legger opp til en sparepolitikk. Det ser en jo også av at de nå planlegger å nedbetale statens gjeld i utlandet i løpet av 4 år, og det på et tidspunkt da pengene virkelig trengs. Det er heller ikke vanskelig å få forlenget lån for olje-Norge.

Hvorfor vil staten spare?

Argumentene for at staten skal spare inn på alle kanter er at dette skal dempe på pris- og kostnadsstigningen. Grunnen til at dette skal være så viktig er at lave kostnader skal gi norsk næringsliv «armslag» til å konkurrere med utlandet.

Regjeringas tenkemåte er framstilt i klartekst i Nasjonalbudsjettet 1981. Her beskrives virkningen av økte offentlige utgifter slik (s. 9):

- Det må produseres mer i de sektorer som får økt etterspørsel. I noen grad kan den økte etterspørselen slå direkte ut i høyere priser på varer og tjenester og ikke bare på produsert kvantum. Dette vil også føre til økt import.
- Høyere produksjon fører til økt sysselsetting. Økt sysselsetting kan komme i stand ved redusert arbeidsløshet og eventuelt høyere yrkesdeltaking.
- Et strammere arbeidsmarked vil føre til at lønnsveksten blir sterkere. Det er imidlertid usikkert hvor sterk denne virkningen er, bl.a. vil den avhenge av stramheten på arbeidsmarkedet i utgangspunktet.
- Sterkere vekst i lønnskostnadene vil delvis bli overveltet i form av høyere forbrukerpriser.
- Sterkere prisstigning vil påvirke lønnskrav ved både sentrale og lokale lønnsforhandlinger og vil føre til en ytterligere øking av lønnsveksten, også i de næringer som ikke får økt etterspørsel etter sine produkter.
- I enkelte situasjoner kan økt etterspørsel føre til økt produktivitet. Dette vil i tilfelle virke dempende på sysselsettingsveksten, prisstigningen og lønnsstigningen.
- Høyere kostnads- og prisvekst innebærer svakere konkurranseevne enn ellers, og tap av markedsandeler både hjemme og ute. Dette vil føre til lavere sysselsetting i konkurranseutsatt virksomhet og vil isolert sett bidra til å svekke kostnadspresset. Det er da forutsatt at ikke sysselsettingen holdes oppe ved kortsiktig statlig støtte til disse næringene.

Den første virkningen er som en ser økt etterspørsel og økt sysselsetting. Økte statlige (eller kommunale) utgifter betyr at flere folk får arbeid. Det gir mulighet for nye grupper til å få jobb. Det kan knapt sies å være noe argument *mot* økte budsjetter.

Den neste virkningen er at det blir lettere å stille lønnskrav (fordi det er mer rift om arbeiderne). Dette er vi helt for. En slik offentlig politikk stiller arbeiderklassen i en bedre situasjon ved tariff-forhandlinger. Altså — fortsatt bra med økte offentlige budsjetter. De økte lønningene vil føre til økte priser sier regjeringa. Her godtar de altså kapitalistenes rett til å øke prisene uhindret. Dersom det gjennomføres prisstopp eller andre tiltak mot denne mekanismen vil en ikke få en slik virkning av økte lønninger. Men så kommer en til konklusjonen: Økte lønninger er økte kostnader for kapitalistene. Enten må det føre til økt produktivitet eller også vil det forverre konkurransesituasjonen til kapitalistene overfor andre land. Skjærer en gjennom disse argumentene så står det faktisk igjen at et stramt arbeidsmarked vil svekke konkurranseevnen til næringslivet, og at *dette* er grunnen til at regjeringa ikke vil øke statens utgifter. En vil altså «redde» arbeidsplasser ved å holde på en viss arbeidsløshet. Det stiller jo også valgflesket om «arbeid til alle» i sitt rette lys.

Nå er det jo ikke slik at *alle* skal spare. Det skal bl.a. gå flust med penger til investeringer i industri og olje. Slike investeringer har tilsvarende kortsiktige virkninger i økonomien som økte offentlige utgifter. Argumentene om «lønnspress», inflasjon, stramt arbeidsmarked osv. kan like godt brukes her. Men i denne sammenhengen tier regjeringa om dette.

Ut fra RV sitt synspunkt er det bra med økte offentlige utgifter — fordi behovet for slike ytelser er *stort*. RV er også helt for at arbeidsmarkedet er stramt og at det er mulig å slåss for økte lønninger.

Hva med konkurranseevnen?

Dette er jo kronargumentet — fra Gro Harlem Brundtland til yngstemann fra Unge Høyre-kurs. Alvorlig, ansvarsbevisst rynke og «konkurranseevnen» skal feie motstanderne av banen! Det er ingen grunn til å la seg feie vekk.

- Eksportvirksomheten står for ca. 5 prosent av sysselsettingen i Norge. Bare halvparten av denne er antakelig industri i en slik situasjon at lønnsforholdene i Norge kan bety noe for prisene og konkurranseevnen. Svært mange bedrifter er helt avhengig av prisene på importert råstoff og de har få ansatte i forhold til kapitalutstyret. Ca. 14 prosent er sysselsatt i bransjer som konkurrerer med import, og resten — dvs. ca. 81 prosent er sysselsatt i bransjer/ næringer som *ikke* konkurrerer med produksjon i andre land. Det betyr at spørsmålet om konkurranseevnen angår et lite mindretall av arbeidsplassene i Norge. Forslagene om moderasjon angår derimot alle — ja det svekker til og med

mulighetene for hjemmemarkedsnæringene til å få solgt varene sine.

- I alle næringer, også de konkurranseutsatte er det store profitter. I denne siste gruppen var det f.eks. ca. 8 milliarder i profitt (før skatt) i 1980. Oljeprofiten kommer i tillegg til dette. Profitten utgjorde ca. 1/5 av inntektene som var igjen til å fordele mellom eiere og arbeidere.

- Det er en kjent sak at deler av nettopp disse bransjene arbeider med å etablere seg i utlandet i stor stil. ELKEM f.eks. — som klager over dårlig resultat i driften — har nå kjøpt opp konkurrentene ute slik at konsernet blir helt dominerende på verdensbasis i markedet for noen metaller. Da er det vanskelig å snakke om at en blir konkurrert ut av lønnskostnadene.

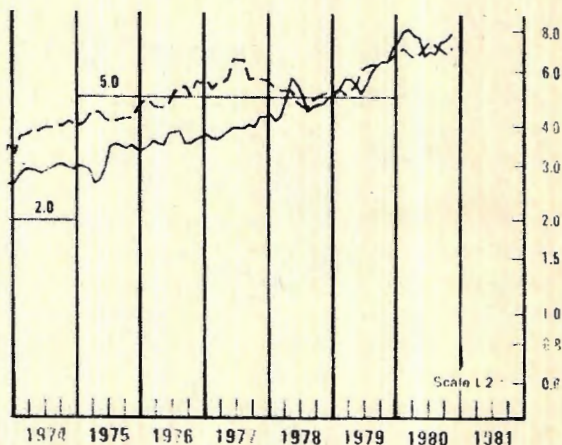
Vi kan konkludere med at konkurranseevnen er et problem som angår en del arbeidsplasser — men som *ikke* er noe argument for almen moderasjon fra vanlige folk sin side.

Er eksporten avgjørende for å sikre import?

«Uten eksportinntektene kan vi ikke importere alt vi trenger,» hører en støtt fra Industri- og Rederforbund. Valutainntektene skal finansiere import til Norge. En får nærmest inntrykk av at det akkurat nå er spesielt store problemer. Det er det ikke. Denne figuren er hentet fra OECD og viser utviklingen av norsk eksport og import:

Import og eksport i Norge Milliarder pr. mnd.

----- Import
—— Eksport

Kilde: OECD,
Main Economic Indicators.

Som en ser er situasjonen akkurat nå *mer* gunstig enn før. Årsaken er de store inntektene fra eksport av olje. Disse inntektene er nå like store som all industrieksport ellers. Det er ikke tilfeldig at banker og store industrikonsern nå står i kø for å ta hånd om *overskuddet* av valuta.

Banksjef Moursund i Kredittkassen sa nylig — se sitatet — at forsiktige anslag ga rom for 5—600 milliarder i kapitaleksport fra 1985 til 1995. Det betyr at vansker med betalingsbalansen ikke lenger er noe argument for debatten — det avslører bare at en ikke har greie på hva en snakker om.

Det er *ikke* slik at det er *spesielt* nødvendig å la milliardene flyte til eksportindustrien. Den betyr fortsatt mye som byttemiddel mot import, men den betyr faktisk mindre enn før om åra.

Tor Moursund i New York:

Den norske økonomi av verdens sterkeste

New York, 9. april.

(Ole N. Hoemsnes) En norsk kapitaleksport på bortimot 600 milliarder kroner er sannsynlig i løpet av tiåret som starter i 1985. I 1990 vil verdien av olje- og gasseksporten

være ca. 175 milliarder kroner, eller ca. 45 prosent av den norske totaleksport det året. Det var banksjef Tor Moursund i Christiania Bank og Kredittkasse som fremla disse svimlende tall i en tale i det norsk-

amerikanske handelskammer i New York torsdag.

Banksjef Moursund anså det som et realistisk mål å hente 10 prosent av Norges fremtidige disponible inntekter fra avkastningen på norske investeringer i utlandet. Han karakteriserte forøvrig den norske økonomi som en av verdens sterkeste.

Når norske borgere gjør sine hoser grønne i amerikanske finanskretser har pipen en annen låt enn i lønnsforhandlinger hjemme.

Problemer i industri og næringsliv?

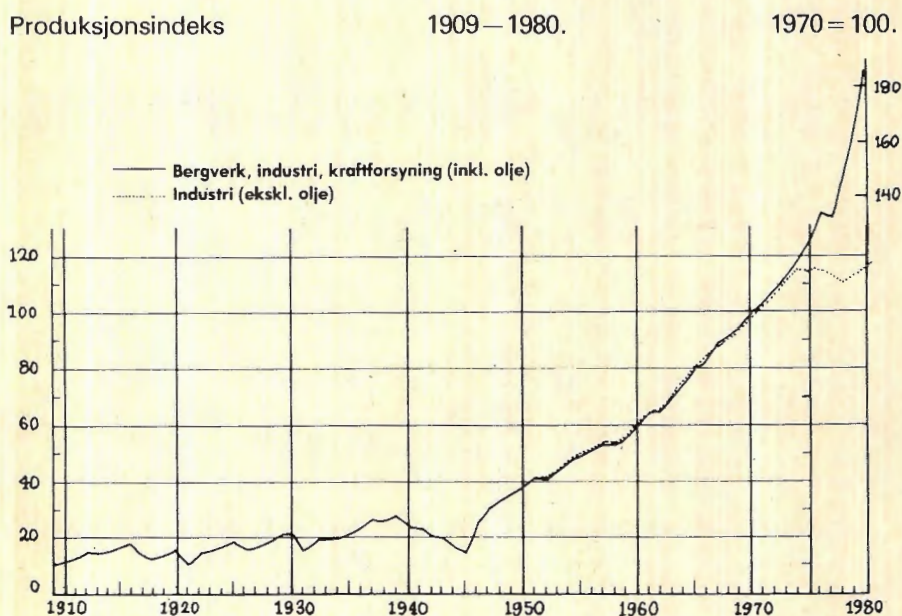
Industriforbundet og Høyre prøver å begrunne at det er dårlige tider (og at folk ikke må kreve noe) med å vise til utviklinga i norsk industri de siste 6—8 åra.

Selv om eksportindustrien har få ansatte så produserer den mye. Norske kapitalister selger mye av varene sine på verdensmarkedet, de er avhengige av svingningene i verdensøkonomien og konkurrerer med kapitalister i andre land. I alle disse landa forsøker kapitalistene å få arbeidsfolk til å moderere kravene sine for at eksportindustrien skal ta markeder ute. Særlig i tider når ver-

densøkonomien er i krise blir denne kampen hard. Problemet er at alle slåss om et marked som er for lite — de prøver å få inn profitt til seg i stedet for kapitalister i andre land. Eksport har den store fordel — for kapitalistene — at de får inntektene fra salg ute. De er ikke avhengig av at arbeiderne i deres eget land har penger å kjøpe for. Derfor er eksportindustrien *mest* interessert i lav kjøpekraft hos arbeidsfolk.

Det økonomiske tilbakeslaget som kom i de vestlige industrilandene i 1974—75, ble innledning til ei utvikling som har reist spørsmålet om kapitalismens evne til vekst på lang sikt.

For å illustrere denne nye tendensen, gjengir vi en figur som viser utviklinga i industriproduksjonen for Norge, både med og uten oljesektoren (kurvene faller sammen fram til 1970).

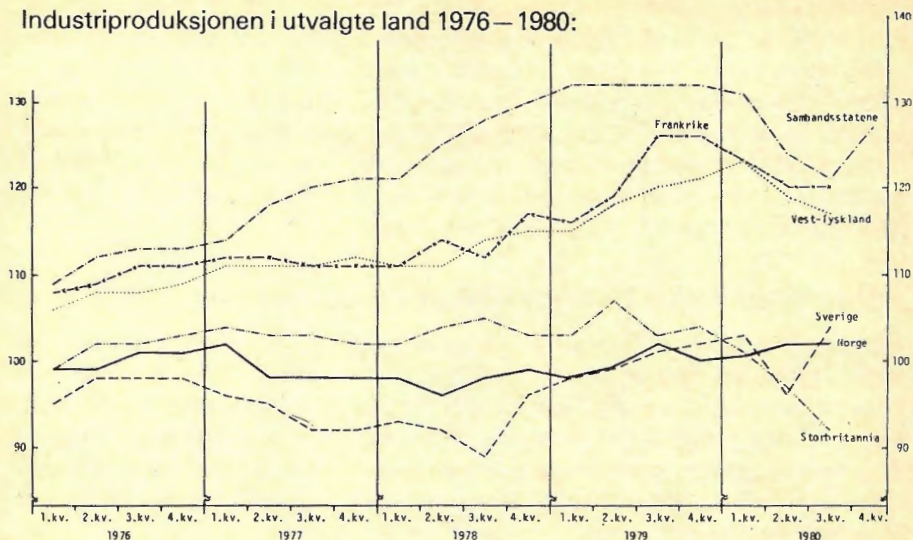

Kilde: Historisk statistikk 1978. Statistisk årbok 1980. Statistisk Ukehefte 6/1981.

Norges nullvekst i industriproduksjonen skiller seg ikke ut som noe internasjonalt særstykke, jfr. neste figur.

For nordmenn som har fulgt med i den dramatiske utviklinga i svensk økonomi og statsfinanser, er det interessant å merke seg at utviklinga i industriproduksjonen i de to landene har vært forbausende parallell. Likevel er situasjonen i

Industriproduksjonen i utvalgte land 1976—1980:

økonomien som helhet såvel som i statsfinansene radikalt forskjellig i de to landene. Oljen gir sjølsagt forklaringa.

Som figuren viser, lå industriproduksjonen i 1980 likt med nivået for 1975. Ser vi på den kurven hvor utvinninga av olje og gass er med, finner vi at produksjonen har økt med 32 prosent i de samme årene.

Vi ser også at utviklinga i Norge slett ikke skiller seg så mye fra resten av Europa. Poenget er at det er økonomisk krise i den vestlige økonomien — og det virker på industrien, med uten oljepenger.

Men norsk økonomi er mer enn industri. La oss se på hvordan bruttoprodukt og sysselsetting i Norge fordeler seg på de ulike næringene.

Sysselsetting og bruttoprodukt etter næring. Prosentvis fordeling 1980.

	Sysselsetting	Bruttoprodukt
Jordbruk, skogbruk, fiske.	8,1	4,5
Industri, bergverk, m.v.	23,3	20,0
Olje- og gassutvinning.	0,2	14,1
Bygg/anlegg m.v.	8,3	6,6
Samferdsel.	10,0	10,7
Varehandel.	13,3	12,0
Div. offentlig og privat tjenesteyting.	36,6	31,9
	100,0	100,0

Kilde: Økonomisk utsyn 1980, Statistisk Sentralbyrå.

Tabellen viser at industrien nok betyr mye, men langt fra alt. Industriforbundets argumentasjon går imidlertid i hovedsak på denne ene sektoren, industrien og da spesielt den konkurranseutsatte eksportindustrien. Skal utviklinga i den skape en *kraftig svekking* av fastlands-Norges økonomi *som helhet*, forutsetter dette ikke bare at det går svært ille for industrien over en meget lang tidsperiode, men også *at dette ikke blir oppveid av veksten i de øvrige sektorene*. Det er altså ganske spesielle forhold som må oppstå og vedvare i lang tid, for at industriforbundets prognose skal oppfylles.

Oljeinntektene skaper vekst i økonomien.

Noen hevder at det er fare for at Norge vil få en «Kuwait-økonomi», dvs. en økonomi der det ikke er industriproduksjon, bare oljeinntekter. Som det går fram av tallene er dette tøv. Hele 75—80 prosent av BNP vil bli produsert i andre sektorer enn olje. Oljen vil følgelig ikke være noe mer enn et bra tilskudd til økonomien. I den stagnasjonsperioden de vestlige industrilandene nå er inne i, er dette et velkomment tilskudd. Uten oljeinntektene ville situasjonen i norsk økonomi vært en helt annen.

Dette hevder også regjeringa, men den sier at det ikke betyr noe annet enn at oljeinntektene sørger for å opprettholde den veksten Norge hadde i 1960-årene og fram til 1973—74.

Her ligger det et polemisk poeng: Det er grunn til å peke på at innføringa av folketrygden fant sted i 1960-årene. Likedan ble sykehusloven — som sikret 75 prosent statsfinansiering til bygging og drift av sykehus — vedtatt i denne vekstperioden. I dagens olje- Norge står regjeringa for en politikk som innebærer sosial nedbygging og boligpolitisk tilbaketog. Ja, tilbaketog fra mange posisjoner som i 1960-årene ble utbygd eller fastholdt. Hva enn påstanden kan brukes til, så er det iallfall ikke til å gi oppslutning om den politikken som nå føres. Dessuten er en sammenlikning mellom perioden fram til 1974 og dagens situasjon mindre viktig. Det som teller i dag, er hvilke muligheter oljeinntektene gir Norge *nå* — i forhold til andre land.

Vi vil slå fast at «kaka» som skal deles er større i Norge enn i andre industriland. Dette gir arbeiderklassen gode kort på handa når den krever forbedringer. Er det noe vestlig industriland hvor det virkelig er penger å hente, så er det i Norge.

Kommer oljeinntektene i tillegg til eller i stedet for andre inntekter?

Det kan argumenteres for at oljevirkosomheten kan føre til økte produksjonskostnader i norsk industri. En slik virkning kan komme fordi framveksten av en ny næring skaper nye arbeidsplasser. Økte inntekter vil skape økt etterspørsel etter andre varer og tjenester, og dermed gi grunnlag for økt produksjon. Økt produksjon og flere arbeidsplasser gir arbeiderne bedre utgangspunkt i tariff-forhandlinger: Det er lettere for bedriftene å holde lønna nede når det er arbeidsløshet enn når det er mange ledige jobber. Men det betyr at de økte produksjonskostnadene må skyldes at *produksjonen totalt sett har økt*, at det produseres mer enn før. Det er en sterkt overdrevet myte at kostnadene er alfa og omega for industrien. Om noen bedrifter må innskrenke på grunn av dette, skjer det fordi det har vært en forutgående *økning* i produksjon og sysselsetting. Det betyr at det blir skapt flere verdier enn før, at landet er blitt rikere. Eventuelle kostnadsproblemer ville aldri oppstått om ikke oljen på denne måten hadde gitt et reelt tilskudd til produksjon og inntekt i Norge.

Ellers er det utvilsomt slik at mange kapitalister heller vil investere pengene i oljesektoren hvor de gir større profitt, og derfor prøver å trekke kapitalen ut av industribedriftene. Dette kan føre til manglende investeringer og dermed nedsliting av maskinutstyret, med tilsvarende svak produktivitet. Men også her er drivkraften at kapitalisten finner ut at det er *mer å hente* i olje, dvs. at oljen gir et reelt tilskudd.

Krisa i industriproduksjonen i den vestlige verden er ekte nok, og den er internasjonal. Oljen har ikke på noen måte skapt eller vedlikeholdt den. Som figuren foran viser, har oljesektoren tvert imot fylt opp gapet mellom den gamle veksttakten fra før 1974 og den stagnasjonen som industrien har opplevd fra da av. Derfor er det riktig når borgerskapet i statsadministrasjonen påstår at oljen ikke gir noe tilskudd til norsk økonomi i forhold til en tradisjonell vekst i tradisjonelle næringer. Men det er en kortslutning å gå derfra til å påstå at oljeinntektene ikke gir noe ekstra i forhold til dagens situasjon. Tvert imot gjør oljeinntektene det fullt mulig å fortsette den velstandsutviklinga vi hadde fram til midten av 1970-årene. Det er ingen grunn til å akseptere lønnsstopp, redusert kjøpekraft, nedbygging av offentlige tjenester o.l. slik vi har opplevd det de siste årene.

Oljen gir grunnlag for fortsatte krav om en bedring av de offentlige ytelsene, reelle lønnstillegg osv. Sutrininga om «den vanskelige økonomiske situasjonen» er blank svindel. Den økonomiske situasjonen er ikke dårligere nå enn for 5 til 10 år siden. Tvert imot er den langt bedre.

Oljen som ble vekk?

Regjeringa vil nødig snakke om oljeinntektene. De advarer mot å gi inntrykk av at det er noe å hente der. Oljeinntektene er brukt hevdes det. Ja de er brukt, men av hvem — og til hva? Ifjor var det f.eks. netto inntekter fra oljevirksohmheten på ca. 34 milliarder kroner. Av det brukte staten ca. 18. De resterende 16 ble brukt av helt andre grupper — bak ryggen på vanlige folk. 9 milliarder var overskudd etter skatter. Det er en avkastning på kapitalen som er tre ganger så høy som vanlig. Tallet er nesten like stort som samlet inntektskatt til staten ellers (11 milliarder). Mens en i debatten krangler om progresjonsregler som betyr et par hundre millioner kroner så går oljeselskapene greit unna med 9000 millioner! Hva så med resten av de 16 milliardene? Det er skatt selskapene kan vente med åsbetale til året etter at de tjente pengene. Det er et gratis lån til oljeselskapene fram til oljetida er slutt — dvs. kanskje 100 år. Til nå har selskapene et slikt lån på 14 milliarder. Hvem kunne ikke tenkt seg slike lånevilkår i f.eks. Husbanken: rentefritt i 100 år!

Regjeringa er redd for virkningene av å bruke oljeinntektene i Norge. Derfor vil de bruke pengene til å betale ned gjeld og planlegger investeringer i utlandet — kapitaleksport i stor stil som andre imperialistland. Til dette er det to viktige saker som *ikke* blir sagt. Det ene er at pengene jo sjølsagt blir brukt selv om ikke staten bruker dem. Den delen oljeselskapene beholder virker akkurat like inflasjonsdrivende hvis den brukes til investeringer i Norge — som om staten hadde brukt pengene til å bygge sjukehjem. Bare den delen av profitten som investeres i utlandet virker ikke slik — men den får vi heller ikke noen glede av.

Det andre poenget er at virkningen av å bruke oljeinntekter til økte statsutgifter ikke skiller seg fra andre statlige tiltak som er finansiert av skatter. Argumentene om konkurransevnen osv. som ble drøfta tidligere i heftet gjelder helt tilsvarende for bruk av oljepenger til økte offentlige utgifter. Oljeinntektene påvirker norsk økonomi. Men det gjør de enten Statoil bruker dem til økt leting eller staten bruker dem til å bygge Nordlandsbanen.

Nei til utvidet norsk imperialism

Oljevirksohmheten på norsk kontinentalsokkel gir store inntekter, og inntektene er konsentrert i noen få oljeselskaper og staten. Argumentene mot bruk i Norge skal rettferdiggjøre bruk i utlandet. Det norske borgerskapet ser her en historisk sjanse til utvidet norsk imperialism. Diskusjonene går alt nå høyt om *hvem* som skal stå for dette. Bankene vil gjerne bli finansimperier ute som kan kontrollere produksjonen i andre land gjennom finansinvesteringer. De største industrikonsernene vil gjerne etablere seg ute sjøl — gjennom industriutbygging og utbytting i andre land. Til dels lokker de med olje for å få til samar-

Viking Askim har etablert fabrikk for gummifottøy på Malaysia. Norsk imperialisme tjener verken norske arbeidere eller de landa der kapitalen investeres. (Foto: Trygve Bølstad)

beidsavtaler med monopolkonsern i andre land. Volvo-avtalen var f.eks. et forsøk på det. De mest ømskinnede vil at staten skal stå for utenlandsinvesteringene i mest mulig nøytrale lån eller obligasjonskjøp, slik at Norge ikke får økonomiske interesser ute. Dette er også en illusjon. En norsk regjering med flere hundre milliarder utestående i andre land vil sjølsagt være sterkt interessert i den økonomiske utviklingen i disse landa.

Norsk kapitaleksport tjener ikke vanlige folk i Norge — ei heller folk i de landa hvor kapitalen skal investeres. En sak er at inntektene av dette går til borgerskapet. Men i tillegg vil dette bety mye for norsk utenrikspolitikk. Med hundrevis av milliarder plassert i utlandet vil sjølsagt det norske borgerskapet være interessert i å sikre sine inntekter av pengene. Det betyr at Norge vil være interessert i at utbygginga i disse landa holder fram, Norge vil tape på opprør og revolusjoner. Samtidig vil dette kreve at Norge må holde seg inne med de som kan forsvare slike investeringer militært — dvs. de store imperialistland. Utvidet norsk imperialisme vil ikke bare føre til at norske kapitalister blir mere internasjonale utbyttere. Det vil også knytte det norske borgerskapet politisk nærmere til de større imperialistland.

DNA's skattepolitikk: Ta fra de fattige — gi til de rike

På papiret hevder DNA å stå for en sosial utjevningsspolitikk. I praksis fungerer skattesystemet nå den motsatte veien. Momssystemet rammer folk med lave inntekter hardest, inntektskattene ble endret slik at toppinntektene fikk enorm skattelette mens lavinntektene knapt fikk noe, og bedriftskattleggingen gir enorme skattefritak til næringslivet.

Skattetrykket i Norge har blitt svært høyt de siste årene — også for folk med helt vanlige inntekter. Et eksempel på det er at 450 000 skatteyttere hadde marginalsatt på over 50 prosent i 1980, mens tallet i 1970 var bare ca. 13 000. De siste årene har regjeringa gitt formelle skattelettelse i forbindelse med lønnsoppgjørene. Men likevel har skattetrykket målt som skattens andel av inntekten økt de siste årene (Kilde: Økonomisk Utsyn 1980). For 1981 har regjeringa gitt skattelettelse — men fordelt dem slik at folk med store inntekter får enorme lettelse, mens vanlige folk får svært lite.

Samtidig økte staten avgiftene til staten og reduserte subsidier på en rekke varer. Dette førte til en kraftig prisstigning på vanlige forbruksvarer og veltet hoveddelen av kostnadene ved skatteletten over på folk med vanlige og lave inntekter. F.eks. ble det en skattelette på ca. 500 kroner pr. år for inntekter fra kr. 50 000 til en lette på ca. 8000 kroner pr. år for inntekter på ca. 170 000.

Men en må ikke la seg lure til bare å diskutere de direkte skattene på lønnsinntekter. Momsen betyr mye. Og de virkelig store gavepakkene presenterer staten i skattereglene for bedriftene.

Momsen — fortsatt asosial

Momsen er en avgift på forbruk. På papiret har den lik sats for alt forbruk. Det betyr at skattesatsen er lik enten en er minstepensjonist eller direktør. Men i tillegg er det slik at vanlige folk bruker nesten hele inntekten sin på utgifter som er momsbelagt, mens de med høyest inntekter bruker en større del på forbruk som går klar av momsens. Derfor rammer momsens lavinntektsgruppene hardest.

De skjulte skattelettelse

I praksis fungerer ikke de formelt høye skattesatsene på toppinntektene fordi skattesystemet gir smutthull for å få ut inntekter skattefritt. Direktørens bil og hytte, bensinutgifter og møbler er lett å maskere som firmautgifter, hjemmekontor osv. Slike muligheter er mye større for borgerskapet, og det fører til at de slipper unna det harde formelle skattesystemet.

Gavepakke til oljeselskapene

Sommeren 1980 fastla Stortinget nye skatteregler for oljeselskapene. De nye reglene førte til økt skattlegging. Likevel regnet regjeringa med at oljeselskapene fram til 1985 ville få et overskudd etter skatt på 69 milliarder kroner, eller 11 – 12 milliarder i året. Siden da har oljeprisene steget ytterligere — noe som sjølsagt gir selskapene økt overskudd. For å gi et inntrykk av hvor mye dette er kan en se på samlet statskatt på formue og inntekt (utenom olje) for 1981. Det er anslått til 11,4 milliarder. Staten lar altså oljeselskapene beholde mer enn de samlede inntektskattene til staten fra alle lønnsstakere, bønder og bedrifter ellers.

I tillegg har oljeselskapene fradragmuligheter for alle investeringsutlegg i Nordsjøen. Her har de muligheter til å unngå skatt — f.eks. ved å sette kunstig høye priser på konsulenthonorarer til utlandet, til firma de sjøl kontrollerer.

Det er relativt lett å måle inntektene for en arbeider i Norge. Derfor blir oftest hele inntekten skattlagt. Oljeselskapene er det vanskeligere å kontrollere. Staten må prøve å *måle* hvor mye olje og gass som blir tatt ut. Målemetodene er unøyaktige — og staten har ikke fysisk kontroll over oljen slik den hadde hatt som eier eller gjennom et salgsmonopol. Hvis målingen er 1% feil i selskaperens favør tjener de ca. 500 millioner skattefritt i året.

Bedriftene — behandlet med silkehånd

Hoveddelen av skattedebatten her i landet gjelder personskattene. Bedriftskattene unngår stort sett offentlighetens søkelys. Antakelig er de glad for at vanlige folk ikke veit hvilke fordeler de har. Argumentet deres er at bedriftene bare produserer, og at inntektene derfor kan skattlegges når de brukes av personer etterpå. Her tenker kapitalistene at folk skal tro de bare er arbeidernes tjenere. I praksis veit vi de er våre motstandere. De vil ha penger for å tjene mer sjøl. De vil nødig la noen kikke dem i kortene her.

Bedriftene betaler skatten på etterskudd — vi andre betaler av årets inntekt. De har en egen skatt av overskuddet. Men de har store fradragmuligheter. Som nevnt kan de trekke fra utgifter til drift, også utgifter som skjuler skattefordeler til kapitalistene i bedriften. Formelt sett har de ikke lov til det, men det er særs vanskelig å kontrollere.

De kan også trekke fra avskrivinger på investeringer. Dette er en stor fordel for en kapitalist som utvider produksjonen. Da vil han alltid ha nye investeringer å kreve avskrivinger for slik at skattene blir stadig mer utsatt. Investeringene er fritatt for moms, men en del av dem har investeringsavgift — med lavere sats enn momsen.

Skattefritt til «distriktene»

Skatteloven har egne regler for bedrifter som setter av penger til investeringer i distriktene. Her gis det delvis skattefrihet. Begrunnelsen er at det er et distriktstiltak. I praksis gir det monopolkonsern som vil bygge ut gruver eller kraftkrevende industri i bestemte strøk av landet store skattelettelser. I stor grad ville disse investeringene kommet uansett. I Norges Industri 18/80 blir det beregnet at disse reglene har gitt subsidier til næringslivet i perioden 1969—78 på ca. 3 milliarder kroner. Det er mer enn Distriktenes Utbyggingsfonds investeringstilskott i samme periode. De samlede avsetningene med skattefritak i perioden var på ca. 8 milliarder, dvs. omtrent like mye som Distriktenes Utbyggingsfonds samlede støttetilsagn ellers. Mulighetene for skattefritak har ført til at det dukker opp egne agenter som selger retten til skattefritak gjennom annonser i dagspressa.

Kraftsubsidier?

I praksis fastlegger staten kraftprisene i Norge. De har skutt i været de siste årene. Men ikke for alle. Kraftkrevende industri betaler en brøkdel av oss andre for kraften. De får kraftsubsidier på 1,5—2 milliarder kroner i året. Disse

Den kraftkrevende industrien bruker mye mer kraft alene enn alle norske husholdninger, men betaler mye lavere kraftpris. (Foto: Klassekampen)

pengene går i all hovedsak til de største monopolkonsernene i Norge — som har en grunnsolid økonomi, og som gjennomfører kapitalinvesteringer i utlandet på basis av profittene hjemme. Eksempler på dette er konsern som Elkem, Årdal & Sunndal og Hydro.

Folketrygd — til trygd eller støtte til kapitalen?

Da folketrygden ble innført ble det oppretta et folketrygdfond. Før den tida dekket trygdeavgifter og skatter utgiftene til de ulike trygdene. Men nå vedtok en å bygge opp et fond. Det betyr at de samla innbetalingene er *større* enn det som går med. Fra 1967 til nå har fondet vokst til ca. 19 milliarder kroner. Det betyr at fra 1 til 2 milliarder av trygdevesenets inntekter årlig blir satt inn i fondet. Et slikt fond er ikke *nødvendig* for å drive folketrygden. De private forsikringsselskapene har fond av innbetalte forsikringspremier — og folketrygdfondet er tenkt som en delvis parallell til dette. En kunne uten vansker ha *økt* trygdevesenets utgifter med de beløpene som går inn i fondet. Disse pengene kommer fra folketrygdavgiften og renteinntekter fra fondets kapital.

I 1981 reduserte fylkene (ifølge sosialdepartementet) sine driftsbudsjett ved helseinstitusjonene med 400 millioner i forhold til full drift. Folketrygdfondets inntekter (som bare går til å øke utlånskapitalen) overstiger langt dette beløpet.

Hvem får så nytte av folketrygdfondet? Fondets regnskap for 1979 gir fordelingen:

Lån til staten	10,1 milliarder
Lån til kommuner og fylker	0,2 milliarder
Lån til kraftutbygging	0,5 milliarder
Lån til industri	0,5 milliarder
Lån til finansinstitutter	3,7 milliarder
Bankinnskudd	1,1 milliarder.

Som en ser flyter pengene til staten og til de største kapitalgruppene i bank og forsikring. Industrilånene går til de største monopolene. Lånene til finansinstitusjoner gikk bl.a. til redere, eksportlån, strukturfinans osv. Renten på lånene er lav — ca. 7,5 prosent i gjennomsnitt. Altså solide rentesubsidier. Folketrygdfondet gir lavrentelån til næringslivet — og renteinntektene lånes ut på ny. Samtidig brukes folketrygdens svake økonomi som argument for innstramminger på bl.a. helsebudsjettene.

«Arbeid til alle?»

Dette er som kjent Arbeiderpartiets nye parole. Men det blir ikke flere i arbeid om en snakker om «arbeid til alle» istedenfor «full sysselsetting». I Norge er det registrert 31 300 arbeidsløse i februar 1981. Det er 5800 flere enn året før, og en regner med at tallet vil øke.

Arbeidsløshet er et problem i alle kapitalistiske land. I OECD-området er det dårlige tider 1981 — og en regner med at tallet på arbeidsløse vil komme opp mot 30 millioner. I Vest-Tyskland er det 1,1 millioner arbeidsløse, i Storbritannia 2,3 millioner og i USA 7,8 millioner, alle tall fra februar 1981. Mellom 6 og 9 prosent går arbeidsløse i disse landene.

Regjeringa skryter ofte av at de norske arbeidsløshetstallene er lave. Nå er verken Thatchers England eller Reagans USA noe rimelig mål for hva som er «normal» kapitalistisk arbeidsløshet — begge disse landene har som offisiell politikk å la folk gå uten arbeid «for å få kontroll med inflasjonen». Men i tillegg er de norske tallene kunstig lave fordi det er spesielt vanskelig å bli regnet som arbeidsløs i den norske statistikken. Mye tyder på at de norske tallene nesten må dobles for å bli sammenliknbare med andre land.

Skjult arbeidsløshet

Dette er et begrep som omfatter ganske mange i Norge. Statistikken omfatter bare de som er uten arbeid, som dessuten søker arbeid på arbeidskontor, og som kan ta tilvist arbeid. Men det er mange flere som er uten arbeid og gjerne vil ha i Norge. Først er det en gruppe på ca. 20 000 som har korttidsarbeid som er delvis finansiert av arbeidskontoret. Dette er folk som egentlig er uten arbeid. Så er det folk som gjerne vil ha jobb, men som finner det nytteløst å søke. Noen av disse prøver seg utenom arbeidskontorene. Andre har gitt opp. Atter andre er uføretrygdet fordi myndighetene ikke fant egnete jobber til dem.

En viktig gruppe er husmødre som kan tenke seg jobber, men som ikke finner noen mulighet til å skaffe omsorg for ungene. Disse gruppene er tilsammen ca. 110 000. Det er derfor tilsammen over 150 000 mennesker som ønsker seg jobb — men som ikke har det i Norge. Svadaen om «arbeid til alle» er derfor bare valgflesk fra regjeringvillaen på Bygdøy.

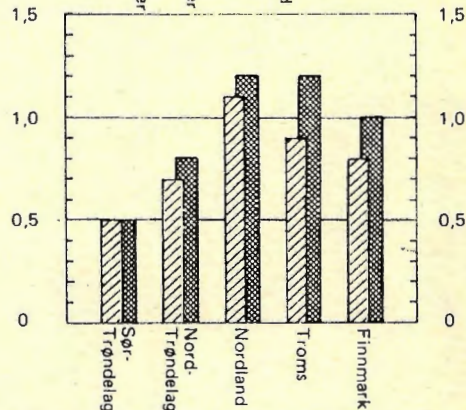
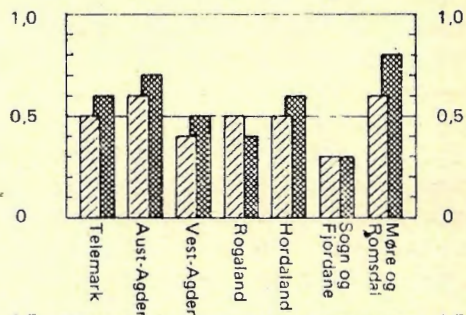
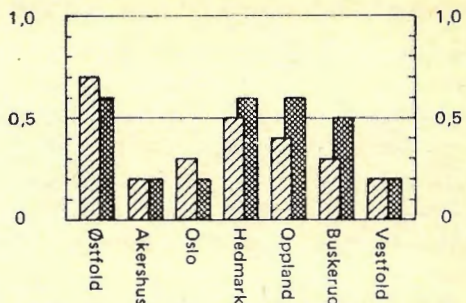
Mange strøk med store problemer

I noen strøk av Norge er det ganske lett å få jobb, mens det i andre er svært vanskelig. De offisielle tallene gir (tallene her er arbeidsløse i % av *befolkningen*):

Antall arbeidsløse i prosent av befolkningen i de enkelte fylker. Oktober 1979 og oktober 1980.

1979

1980

Kilde: Økonomisk utsyn 1980. Statistisk Sentralbyrå.

Et kjent triks er at staten stiller strengere krav til å være villige til å flytte for å bli registrert som arbeidsløs. Det er ikke alltid det er «lett» å flytte, eller å skifte fra et yrke til et helt annet. Derfor skjuler tallene større problemer for arbeidsfolk.

Regjeringas langtidsprogram varsler ikke nye store tiltak for å få vekk arbeidsløsheten. Det settes nytt navn på politikken, men ellers er lite nytt.

Kvelertak på kommuner og fylker

De siste par åra har staten satt tommeskruen på budsjettene til fylker og kommuner. Staten bestemmer på den ene sida kommunenes inntekter fra skatte- ne, og staten pålegger på den andre sida kommunene oppgaver de er forplik- tet til å løse. Mens oppgavene øker har ikke bevilgningene fulgt med — bud- sjettene kan ikke lenger dekke de oppgavene kommuner og fylker er forpliktet til å dekke. Årsaken til denne tommeskruen har vi forklart før: staten vil true gjennom innsparinger på de offentlige utgiftene for «å bedre konkurranseev- nen».

Ansvaret for denne utviklingen ligger hos staten som har bukta og begge endene med kommunenes inntekter og oppgaver. Det er imidlertid vanskelig *politisk* for staten å ta ansvaret for de drastiske nedskjæringene dette fører til. Stenging av sjukehus, skoleinnskrenkinger, innføring av betaling for undervis- ning, helse- og sosialtjenester passer dårlig inn i valgkampen. En snedig omvei staten har valgt er de såkalte «rammebudsjetter». På papiret er dette økt sjøl- styre. Kommuner og fylker får en sum til helse, sosialvesen osv., og skal så sjøl få prioritere hva de vil bruke pengene til. Problemet er bare at pengesek- ken totalt sett er for liten. Valget for fylkene er derfor redusert til hva de skal kutte ut først av saker befolkningen trenger. De kan velge mellom å legge ned

Staten skyver den ubehagelige oppgaven å skjære ned på helsetilbudet over på fylkene og kom- munene. (Foto: Klassekampen)

ulike sjukehus. Staten blir sittende med «rene hender». Finansminister Ulf Sand sa f.eks. om dette i et nyttårsintervju: «... hittil har ikke jeg sett at det totalt sett er dokumentert at vitale interesser er blitt rammet ...». Han må være usedvanlig langt unna f.eks. sjukehusene i Telemark, Østfold eller Troms, og en kan vanskelig forstå at finansdepartementet ligger i *Oslo*. Alle disse plassene er det krise bl.a. i helsevesenet.

Fra sparekniv til slaktekniv

Regjeringa har varslet at kommunene skal få svært små økninger i midlene de disponerer i årene framover. Samtidig sier de at «det administrative, politiske og finansielle ansvaret bør i sterkere grad samles, regionalt og lokalt». Det betyr at staten vil velte ansvaret for de magre budsjettene over på politikerne lokalt.

Regjeringa foreslår f.eks. at statens tilskott til fylker og kommuner bare skal øke med 1,2 prosent i året framover. På helsesektoren veit en alt nå at behovet vil øke raskt fordi det blir flere gamle. Slike problem overlates kjekt til kommunene å løse sjøl — ved «bedre produktivitet og bedre sammensetning av tjenestene». Staten vil samtidig redusere investeringene i kommunene. Dag-hjemsutbygging skal få mer midler — forutsatt at takstene øker. Det legges planer for å presse kommunen til å øke alle slags lokale avgifter og innføre nye.

Samler en sammen det økende behovet opp mot en politikk for å øke rammene svært lite, ser en at sparekniven må bli slaktekniv: kommunenes økonomiske krise skal staten la fortsette i årene framover.

Kommunene angripes økonomisk fra *to* kanter: Staten og de private kapitalistene. Staten legger opp til en politikk for å stramme inn kommunenes økonomi — kapitalistene presser på for å holde skatt og avgifter på dem lavest mulig — og for å få særfordeler. Presset må reises mot begge disse pengekil-dene for å bedre kommunenes økonomi.

Inflasjon — og kampen mot den

Regjeringa har lansert kampen mot inflasjonen som en merkesak i årene som kommer. Høyre og mellompartiene er hjertens enige. Også RV har reist «kamp mot dyrtida» i valgkampen.

Men både utgangspunktet og tiltakene er helt forskjellige fra RV til regjerin-gas inflasjonsprogram. RV er mot dyrtida fordi den rammer arbeidsfolk. Løn-ningene blir hengende etter, lønnsoppgjørene blir konsentrert om å ta igjen det tapte pga. prisstigninga, folk blir flådd av alle slags økte priser, renter og avgifter.

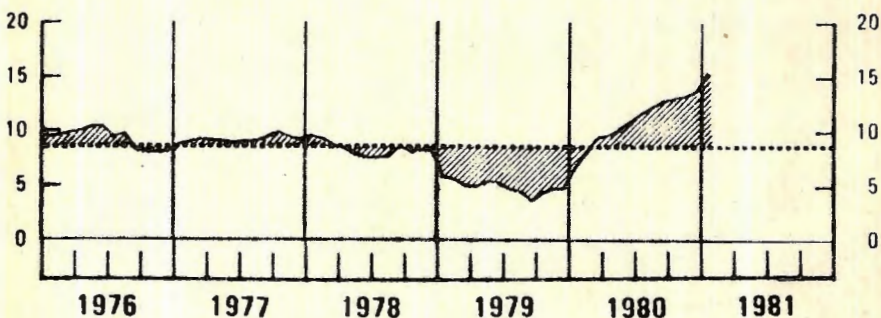
Regjeringas utgangspunkt er at næringslivets *kostnader* stiger, slik at lønnsomheten synker og norske kapitalister får problemer i konkurransen med utlandet.

Når regjeringa snakker om årsakene til inflasjonen trekker den fram at de offentlige utgiftene har vært for store, bankenes kreditter for store og at lønningene har økt for mye.

Dette gir tiltak som innstramming på offentlige budsjetter, vansker med å få lån (unntatt til investeringer!), mer press for strukturrasjonalisering, kontroll med lønnsøkningene. Kort sagt: Samlingen av en rekke reaksjonære tiltak vi kjenner fra før — nå markedsført under etiketten «kampen mot inflasjonen».

Prisene stiger raskt

Prisene i Norge har steget raskere det siste året, i likhet med de fleste andre land i Vest-Europa.

Prisstigning i % fra samme måned som året før.

Kilde: OECD, Economic Outlook 3/81

Prisstigningen fra 1980 til 81 blir mye sterkere, antakelig rundt 15 prosent. En viktig årsak til dette var at staten tok bort mange subsidier fra nyttår, og innførte nye avgifter. Prisene steg med 2,9 prosent bare fra desember i fjor til januar i år. Økte strømpriser, økte priser på transport og økte renteutgifter er også prisøkninger som rammer hardt. Fra februar 80 til februar 81 var det bl.a. følgende prisøkninger:

Mat	17,0%
Bolig, lys og brensel	15,7%
Helsepleie	18,2%
Konsumprisindeksen	14,2%

Når regjeringa starter «korstoget mot inflasjonen» så er det ikke dette de ser som problemet. Det er først hvis de økte prisene fører til økte lønninger at de synes det er et problem. Det ser en også av de tiltakene de vil sette i verk i tida framover. En kan f.eks. sitere fra regjeringas langtidsprogram:

- «En forutsetter samtidig en økning i foreldrebetalingen (på daghjem)» s. 198.
- «En tar sikte på en ytterligere reduksjon i forbrukersubsidiene i perioden» s. 199.
- «En tar sikte på en gradvis reduksjon av subsidiegraden (på kollektivtransport)» s. 200.
- «... prisen på elektrisitet, herunder statskraftprisen, heves betydelig i årene framover.» s. 200.
- «... større vekt på avgifter, gebyrer og priser for kommunale tjenester der det passer». s. 204.

I tillegg skal det vurderes å innføre betaling for offentlige ytelser på en rekke områder — bl.a. helse og utdanning. Som en ser er det ikke prisøkinger i seg sjøl som bekymrer regjeringa.

Kamp mot dyrtid må rette seg mot de som øker prisene

Prisregulering og prisstopp er virkemidler regjeringa holder seg unna — de griper ikke inn mot de som virkelig øker prisene. Likeens er det mulig for storkonsern gjennom økte bankkreditter å finansiere nyinvesteringer langt ut over det som kan dekkes av produksjonen. Dette driver også prisene i været. De siste par årene har produksjonen i Norge steget med 4—5 prosent i året, mens arbeidernes kjøpekraft har gått *ned*. Samtidig har det vært en voldsom prisøkning. Det peker klart ut andre årsaker enn lønningene når en vil forklare prisstigningen. Det er viktig å angripe inflasjonen fordi den rammer folks levestandard. Men det er like viktig å forhindre de reaksjonære tiltakene regjeringa vil bruke mot inflasjonen. Det er et dogme som må rives i stykker at prisene bare kan stoppes ved arbeiderklassens «moderasjon». Borgerskapet tjener på, og er interessert i inflasjon så lenge lønningene ikke øker.

Noen har det flust

Alle de «ansvarlige partiene» maner til måtehold. Men også de vil la pengene flyte — bare til andre formål. To store pottter som skal fylles er:

- nedbetaling av statens gjeld i utlandet til 1985 (43 milliarder kroner).
- kraftig øking av investeringene i næringslivet.

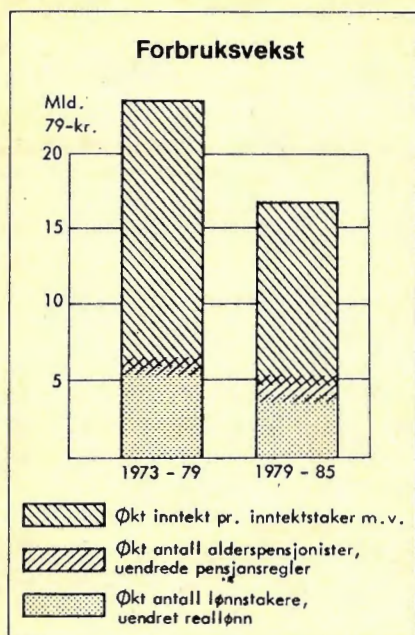
Dette siste kan en bl.a. se av regjeringas langtidsprogram. Tallene er planlagt vekst pr. år i ulike anvendelser for tida 1981 til 1985:

Innenlands tilgang på varer og tjenester	3,5%
Privat forbruk	2,6%
Offentlig forbruk	3,1%
Bruttoinvesteringer	5,0%
Av dette i bedrifter	5,5%
bl.a.: Sjøfart og oljeleting	10,7%
Oljeutvinning	14,2%
Boliginvesteringer	3,0%
Investeringer i offentlig forvaltning	0,7%

Pengene til investeringer blir ikke bevilget fra staten. Regjeringa legger opp til at bedriftene gjennom skattene får beholde ressurser til dette, og at de skal få rikelig tilgang på lån i bankene. Andre som trenger lån skal stille bak i køen. Det gjelder bl.a. vanlige folk og kommuner.

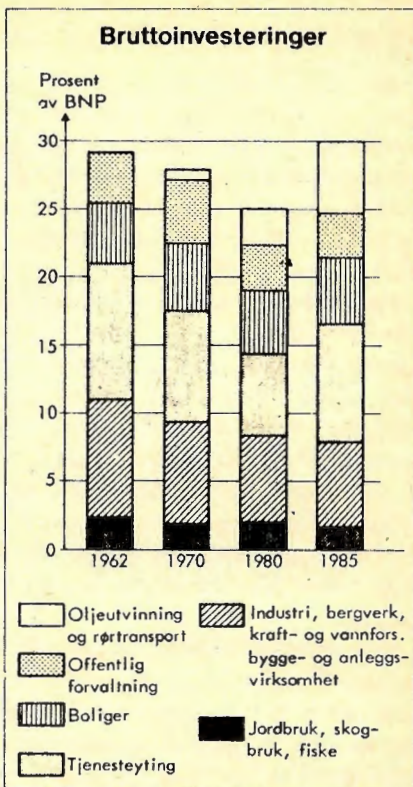
Ved å betale ned statsgjelden raskt får regjeringa potten som blir igjen til å bli liten. De kan stå fram med uskyldsfjeset og si at det er ikke mere penger. Dette er et triks for å stikke til side titalls milliarder i årene framover. Det er ikke nødvendig å betale ned gjelden raskt — Norge får lett lån. Dessuten er det ikke spesielle grunner til å betale ned *så raskt*. Nå er det bare et skalkeskjul for å hindre krav om økte bevilgninger til tiltak i Norge.

Resultatet av denne politikken beskriver de best sjøl. Riktignok har slike planer en tendens til å tegne bildet for rosenrødt for vanlige folk, mange av lovnadene løper de fra seinere. Men la oss ta en titt på noen avtallene. Forbruket skal vokse langsommere enn før, sier figur 10.3.2b i langtidsprogrammet. Men investeringene skal få økt plass som andel av nasjonalproduktet sier figur 6.3:

Figur 10.3.2b Øking i privat forbruk i periodene 1973-79 og i det midlere forløpet 1979-85. Milliarder kroner, 1979-priser.

Figuren illustrerer hvor stor del av privat forbruksøking som skyldes: a) økt antall lønntakere med samme reallønn som gjennomsnittet av lønntakerne har i begynnelsen av perioden b) økt antall alderspensjonister gitt uendrede pensjonsregler og c) øking i realinntekt pr. inntektstaker m.v.

Figur 6.3 Bruttoinvesteringer i fast realkapital i prosent av bruttonasjonalproduktet, i Norge 1962-1985.

Som en ser er det de samlede investeringer i olje og tjenesteyting som øker — mens boliger, landbruk/fiske og offentlige investeringer ikke prioriteres slik.

Offentlige utgifter skal vokse lite. Dette er en klar målsetting for hele programmet. Den som tror at krisa i helse- og sosialvesenet er en foreløpig «arbeidsulykke» blir sørgelig skuffet: Bevilgningene fra staten til sosiale formål (ca. 12 milliarder) og helsevern (ca. 2 milliarder) skal bli frosset til samme beløp helt til 1985.

Familietiltak og subsidier skal skjæres *ned* i perioden fra 2,5 til 2,3 milliarder, og distrikts- og arbeidsmarkedstiltak skal skjæres ned fra 3,2 til 2,9 milliarder. Boligformål fikk 1955 millioner på 81-budsjettet. Alt neste år skal det ned til 1280 millioner fordi «en rekke boligpolitiske tiltak i 1981 er ikke videreført ...» Detaljene i forslaget fins i Langtidsprogrammet, s. 196—201. (Alle tall i faste priser.)

En arbeiderfiendtlig politikk

Vi har sett på noen eksempler på regjeringas økonomiske politikk og planene framover. Sjølsagt kan et slikt kort hefte ikke gi noen drøfting av alle sider ved politikken. Det kan heller ikke gå gjennom alle valgløftene. Regjeringa lover f.eks. i langtidsprogrammet at staten skal støtte krisesentraene for mishandlede kvinner med 10 mill. pr. år over statsbudsjettet. Ingen vet i dag om løftet blir innfridd — eller om det blir som med femte ferieuka som ble til én dags tvungen permisjon uten lønn.

Det er likevel mulig å si noe om *helheten* i den økonomiske politikken. Regjeringa legger opp til at vanlige folk skal akseptere liten eller ingen økning i kjøpekrafta — ja de legger åpent fram at den har gått *ned* de siste årene. Samtidig legger de opp til at staten skal spare inn mest mulig. Statens politikk overfor kommuner og fylker er også at *de* skal spare mest mulig. Dette vil de gjøre ved å sette kvelertak på de offentlige budsjettene, og ved å få mest mulig av ansvaret over på kommuner og fylker. Den økonomiske tvangstrøya skal snøres strammere i årene framover — så sant protestene ikke blir for store. Einar Førde avblåste f.eks. kampanjen for å få innført skolepenger med grunngivingen at protestene var for mange. Han hadde tydeligvis ikke noe mot tiltaket i seg sjøl.

Men samtidig med at det snakkes om de dårlige tider, så skal det satses på penger til næringslivet, og gjelden i utlandet skal betales ned med rekordfart. I utlandet er norske borgere mer optimister enn i den hjemlige debatten. Det har de også grunn til. Produksjon og inntekter har økt de siste årene — og borgerskapet har klart å ta inn hele inntektsøkningen sjøl — og mere til. Ikke rart at de får blod på tann.

Arbeiderpartiet står for en arbeiderfiendtlig økonomisk politikk. Det er en politikk som tar fra de fattige og gir til de rike. Men ingen må ha illusjoner om at Høyre — om de vinner regjeringsmakta — vil føre noen «bedre» økonomisk politikk. De vil stramme inn livreima like mye — om ikke mer. De klandrer Arbeiderpartiet for at de ikke gir ennå mer til næringslivet.

En slik politikk må møtes. Den må møtes med argumenter i debatt som tilbakeviser grunngivingen for at reaksjonær politikk skal tjene vanlige folk. Men gode argumenter er ikke nok. De mange aksjonene mot innstramminger på helsebudsjettene viser at det bare er dette språket makthaverne forstår. Motstand mot borgerskapets politiske tiltak er helt avgjørende for å tilbakevise deres politiske linje om offentlig sparing. Ved å sikre stemmer til Rød Valgallianse ved valget i høst arbeider vi også for å få disse synspunktene inn i stortingssalen. RV-representanter vil bli viktige talerør for en politikk stikk i strid med borgerskapets interesser, og *for* en politikk som tjener vanlige folk i Norge.

TOM SIDE

Hvor har oljepengene fra Nordsjøen tatt veien?
Har staten virkelig dårlig råd?
Er det riktig at lønnsøkninger truer Norges konkurranseevne?
Hva betyr regjeringens «kamp mot inflasjonen»?
Hvordan virker statens økonomiske politikk inn på
kommunenes situasjon?
Hvem får egentlig skattelette?
Disse, og andre aktuelle økonomiske spørsmål blir drøfta i
dette heftet som Carl Erik Schulz, formann i AKP(m-l)s økono-
miske utvalg, har skrevet.
(Foto: Helge Sunde/Samfoto.)

Utgitt av
Rød Valgallianse,
Boks 211, Sentrum, Oslo 1
Tlf. (02) 41 40 32
Bernt Ankers gate 6 B

Kr.10,-